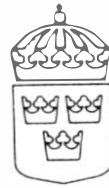

Motion till riksdagen

1988/89:L1

av Elisabet Franzén m. fl. (mp)

med anledning av prop. 1987/88:155 om skydd för
företagshemligheter

Mot.
1988/89
L1

Propositionen syftar till att stärka företags skydd mot att företagshemligheter röjs. I sin strävan har regeringen underlåtit att ta hänsyn till samhällets och enskildas intressen i relation till företagen. Den vill ta ifrån de anställda vid ett företag möjligheten att ta sitt personliga ansvar. Stat och näringsliv går här hand i hand för att hindra allmänhetens insyn i företag som begår miljöbrott, vapensmuggling, arbetsmiljöbrott osv.

Man borde snarare planera åtgärder som stöder och skyddar dem som följer Boforsingenjören Ingvar Bratts exempel och berättar om saker som de vet är farliga eller brottsliga. Vi ifrågasätter också huruvida hemlighetsmakeri är till gagn för industri och näringsliv och vi vill sätta under debatt vem som skall definiera vad som är en företagshemlighet.

Vi motsätter oss lagförslaget av flera skäl:

- Enligt lagförslaget är en företagshemlighet ett förhållande som näringsidkaren av någon anledning önskar hålla hemligt och som kan medföra skada för näringsidkaren om det blir känt. Det kan gälla nya tekniska konstruktioner, affärsförbindelser eller finansieringsformer – men det kan också gälla nedgrävda gifttunnor eller vapensmuggling. Det är inte acceptabelt med en definition som är så vid och oprecis, att olagligheter eller sådant som utgör livsfientlig verksamhet kan få stämpas som företagshemligheter.

Från fackligt håll har man uttryckt farhågor att näringsidkare kan komma att ensidigt sekretessbelägga information. Lagen skulle på så sätt även kunna få arbetsrättsliga konsekvenser.

- Enligt nuvarande lagstiftning måste en "företagsspion" inte bara ha skaffat sig företagshemligheten *med* avsikt utan också gjort det *i* avsikt att skada företaget eller skaffa en fördel. I det nya förslaget krävs inte detta, utan en person kan dömas till företagsspioneri så snart han skaffat sig själv kunskapen. Personen behöver alltså inte använda uppgiften eller vidarebefordra den för att bli betraktad som brottsling. Straffen för att inhämta kunskap föreslås bli synnerligen höga; upp till sex års fängelse och plikt att ersätta företaget för den skada som kan ha uppkommit genom att hemligheten röjts.
- Den som befattar sig med uppgifter som tagits fram genom företagsspioneri enligt lagförslagets definition skall dömas till böter eller fängelse. Det betyder att en person, som tar emot bevis på att ett företag brutit mot lagen, skall kunna dömas till straff. Det kan bli en försvagning av meddelarskyddet.

– Om lagförslaget antas, blir det svårare att avslöja kriminell verksamhet inom ett företag. Brottslig verksamhet kan avslöjas genom att en anställd sätter sin lojalitet till rikets lag före företagets intresse. Avslöjandet av Boforsskandalen är bara ett exempel. Genom att anta propositionen skulle riksdagen kriminalisera och bestraffa den som försöker avslöja oegentligheter i företag. Det blir ett grovt brott att avslöja brottslig verksamhet.

– Även juridiskt tillåten aktivitet kan vara livsfientlig:

- Försäljning av livsmedel av undermålig kvalitet
- Tillverkning av läkemedel med farliga biverkningar
- Multinationella företags manipulerande med marknader i tredje världen; t. ex. då ammande mammor förleds att övergå till att använda torrmjök, som är kostsamt och olämpligt i områden med dåligt vatten.

Ofta är det de anställda inom berörda företag som först känner till missförhållandena. Det är viktigt att de kan informera omgivningen utan att riskera straff.

Propositionen åsidosätter samhällets och enskildas rätt till skydd mot sådan aktivitet hos företag som är till skada för människor och natur.

– Man kan beskriva förändringen i samhällets och näringslivets moral så, att den har förskjutits från det gamla liberala idealet att "man har frihet att göra allt som inte skadar andra" över tanken att "man har rätt att göra allt som inte är i lag förbjudet" till dagens "man kan göra allt som är ekonomiskt lönsamt, bara man inte blir upptäckt".

Nu vill regeringen gå näringslivet till mötes genom att lagstifta för att lagbrott inte skall upptäckas.

Samtidigt växer en etisk kodex fram hos allt fler individer i dag. Den föreskriver lojalitet mot andra människor, samhälle och natur. Att nu införa en lag som bromsar den positiva utvecklingen är helt felaktigt.

– Den föreslagna lagens huvudprincip är att ett företag skall hålla andra företag inom samma bransch utanför nya upptäckter. Detta är en följd av att utvecklingen finansieras av företaget självt och att det måste få rimlig ekonomisk kompensation för sin satsning. Det är emellertid helt i strid med accepterad praxis inom vetenskaplig verksamhet, där just spridningen av information är en förutsättning för den dynamiska utvecklingen. Det vore utan tvekan till fördel för affärs- och industrivärlden omen sådan anda toge över också inom dessa fält. Denna målsättning kan på sikt uppfyllas genom att finansieringen av know-how görs enligt helt andra principer.

Lagförslaget är egendomligt radikalt i sina konsekvenser med tanke på att propositionen inte anger några avgörande skäl till att skärpa nuvarande lagstiftning. Vi anser att denna ger ett tillräckligt skydd mot stöld av företagens know-how. Det vore tvärtom önskvärt att gällande lagstiftning arbetas om, så att det blir svårare än i dag att dölja olagligheter och oetiska förhållanden.

Vi lever i en tid då näringsliv, multinationella företag och andra kapitalintressen blivit allt mäktigare. Investeringar i ny teknik – t. ex. genteknik – medför enorma investeringar och förräntningskrav. Det är då lätt för ett företag att missbruka sin makt för att uppnå ekonomisk vinst. Det är farligt

att lägga munkavle på dem inom ett företag som sätter etik, lagar och bestämmelser över vinstintressena och genom sitt personliga mod och ansvarstagande avslöjar förhållanden, som företagen vill undanhålla allmänheten, press och myndigheter.

Informationsfriheten inskränks. Yttrandefriheten hotas. Demokratin är i fara.

Mot. 1988/89

L1

Hemställan

Med stöd av det ovan anförda hemställer vi

1. att riksdagen avslår proposition 1987/88:155,
2. att riksdagen begär att regeringen skall undersöka hur ett friare och öppnare informationsflöde kan uppmuntras mellan företag och andra intressenter.

Stockholm den 8 oktober 1988

Elisabet Franzén (mp)

Kent Lundgren (mp)

Inger Schörling (mp)

Claes Roxbergh (mp)

